

JELENITS ISTVÁN SCHP

Gyászbeszéd Tuba Iván SchP temetésén

Testvéreim!

Akit most itt utolsó útjára elkísérünk, tizennégy évesen talált el a piarista iskolához, szüleinek a vezetésével, s talán ebben a népes, gyászoló közösségben sokan vannak, akik már gyermekkorából is őriznek róla emlékeket. Ezeket igyekszik most ki-ki a maga módján összerakosgatni, köszönetet mondani azért, hogy életében társai lehettünk, ki-ki a maga helyén, rokonai, piarista testvérei, tanítványai, tanítványainak szülei, barátai. Az Úristen elé lépünk, hogy könyörögve vezessük őt elébe, és kérjük, ismerje a magáénak, hiszen egész életében Őt szolgálta. Amikor 1958-ban közénk jött és tizennégy évesen piarista diák lett, már hozott magával nagyon sok lelkes ministráns emléket Kispestről, jó, derék papok és a társak közül, akik között már amolyan ministránsvezető-féle volt. A piarista gimnáziumban jó osztálytársakra lelt, és olyan tanárookra, akikre fel tudott nézni, akiknek örömmel lett a tanítványává. Sokan vannak az osztálytársai közül, akik utolsó napjaiban is mellette álltak, és végigkövették szinte az egész életútján.

Akkoriban, 1958-tól 1962-ig a piarista iskola, de az egész magyar társadalom is, nagyon sajátos helyzetben volt, nagyon sajátos életet élt. A szülők és az iskola, a diákok és a tanárok talán a történelem folyamán soha nem alkottak olyan mély és olyan őszinte közösséget, mint akkor, egy Istennel szembeforduló, a hitet, a kereszténységet elutasító diktatúrának a nyomása alatt. A piarista iskolában a hitnek, a tudásnak, a szép életnek, a jónak leckéit kapták a fiatalok, amit nagyon mohón, nagyon szomjas lélekkel ittak magukba, és szerettek ott lenni, mert abban az elsőtétedő világban ez valahogy a tisztaságnak, az emberi életnek sajátosan kitüntetett helye és hajléka volt. Együtt éltek, más örömük nem nagyon volt, a család nem nagyon volt képes arra, hogy örömeiket kínáljon a gyermekeinek, de jó iskolába adták, rábízta a tanárait, aki azután ott mindent meglelt, amire szüksége volt. Tanulást, barátokat, kirándulásokat, elemi távlatokat és lelki mélységet egyaránt. Bizonyára ekkor érlelődött meg az a gondolat, hogy érettségi után jelentkeztek, és felvételét kérje a Piarista Rend tagjai közé. Majd következtek a növendék évek. Előbb a rendi

főiskolán, aztán a vele foglalkozók úgy látták, hogy talán érdemes lenne őt teológussá nevelni, és a Hittudományi Akadémiára küldeni, hogy ott folytassa tanulmányait, és legyen hittanár, legyen a hittudománynak a művelője. Vonzotta a történelemtudomány is, aztán mégis a teológia mellett döntött, s az élete úgy alakult, hogy teológiai doktorátussal fejezte be a tanulmányait. Pappá szentelték, majd fiatal papként és fiatal tanárként Kecskemétre került, hogy megkezdje a tanári, nevelői, kalazanciusi munkáját. Ott megint egy nagyon érdekes világ fogadta, amelyik a számára sok szempontból új volt, bentlakó diákokkal, a főváros helyett egy másféle környezettel, de nagyon hamar meglelte tevékenységének a formáit és lehetőségeit. Jól érezte magát ott, szeretet és érdeklődés fogadta, a szigorúságával, igényességével és gazdag lelki kincseivel. A fiatalok megéreztek benne a jól képzett embert, a gazdag lelkű és ötletekben is gazdag, kemény férfit, jó szívvel bízták magukat a vezetésére, tisztelettel és örömmel fogadták és vették körül. Ott telt piarista életének szinte az első húsz esztendeje. Megismerte a város környékét, lassanként felnőttek azok a diákok, akiket először nevelt. Sokan közülük pappá lettek, itt is, ott is, különféle egyházmegyékben elkezdtek papi tevékenységüket, és ő örömmel látta, hogy munkája gyümölcsöző és folytatása is van. Szívesen segített azokon, akik az életben elindultak, és hogy a lelkipásztori munkájukba is bekapcsolódják, családokkal törődött, majd a rendi közösségekben házfőnökként vezetője lett a kecskeméti közösségnek.

Azután jött lassanként a változás előszele, megváltozott az élete, és nagyjából ebben az időben került Budapestre. A régi iskolájába került vissza tanárnak, és a főiskolára a kispapok közé, akik között maga is nevelkedett valaha. Viszont Budapesten másfajta világ fogadta, mint amiből elindult. Pontosan azzal, hogy az élet lehetőségei tágabbak, szabadabbak lettek, az Egyház lehetőségei is megváltoztak, az iskolába járó diákok már nemcsak az iskolától várták mindazt, amit az ifjúság számukra jelenthet, hanem megmaradtak egy-egy plébániának a közösségében is, ott is kaptak már egész jó ifjúsági, pasztorációs tapasztalatokat, ez tovább kísérte, vonzotta őket. Voltak másfajta szellemi lehetőségek is, a világ lassanként kinyílt azok előtt a családok előtt, amelyek a gyerekeiket hozzájuk adták, és ebben a kitágult világban már nem az egyetlen vonatkozási pontja lett a gyerekeknek az iskola, hanem az egyik a sok közül. A megváltozott helyzetben kereste ő is a helyét. Azért is küzdött, hogy a teológiát, annak a rangját a többi tudomány, ismeret között biztosítsa a diákok körében. Sokszor kevésbé értették már ezt a törekvését, a szigora valamiképpen meglepte azokat, akik másfajta hanghoz szoktak a plébániai pasztorációban, valami játékosabbhoz, valami kedvesebbhez, de ő mégis nagyon komolyan vette a kereszténységnek az intellektuális mélységét, rangját és magasságát, és nagyon határozottan képviselte az isko-

lában. Voltak azért olyanok is sokan, akik megértették. Velük életre szóló barátsága alakult ki, s a felnövekvő diákjai közül azok, akik köréje gyűltek, az érettségi után is visszajártak hozzá, tanultak tőle, és a pályájukat, eligazodásukat évtizedeken keresztül segítette, ameddig az élete engedte.

Milyen szép, hogy a kitaruló világgal együtt később az ő tevékenységi köre is kitarult, hiszen megnyílt előtte egy új főiskolának az élete, a Sapientiaé, ahol már nemcsak egy-két tucat piaristával, piarista növendékkel foglalkozhatott, hanem sokakkal, főiskolásokkal, más rendbéliekkel, civilekkel egyaránt. S azután eldőlt, hogy a teológiai tárgyak közül elsősorban a morális lesz az, amit ő igazán tanít és művel, s aminek az oktatását ő ezen a főiskolán meghatározza. De nemcsak itt, hanem Veszprémben is, ahol a kialakuló főiskolának az egyik tanára lett. Életének az utolsó húsz évét itt töltötte, a másik hússzal tulajdonképpen arányosan, valamivel többet húsz évnél. Ismételtén sok minden között kellett meglepődve tájékozódnia. Nemcsak a diákok élete, nemcsak a diákoknak a programja változott meg körülötte és készítette erőfeszítésre, hanem az Egyház és a világ kapcsolata is. A teológia, amit mi még a zsinat előtt tanultuk, s amit mi akkor olyan véglegesnek és változatlan kincsnek éreztük, egyszer csak élni kezdett, kihívások közé került, vitákba bonyolódott modern szellemi áramlatokkal. Az ő nyelvtudása, tájékozódása lehetővé tette, hogy napra készen tájékozódjék az új feladatok között, megfeleljen nekik, és igyekezett úgy helytállni, hogy a tanítványait bevezesse az élő Egyház tanításába, élő gondjaiba, küzdelmeibe és felelősségébe.

Ugyanakkor új feladatok jelentkeztek a rend életében is. Gondoljuk csak meg, a családok életében is tapasztaljuk, hogy amíg a diktatúra alatt nem nagyon kellett gondolkozni, mert csak egy irányba lehetett és kellett is menni, később megváltozott az élet, döntések elé kerültek a családok, lehetőségek nyíltak meg előttük, kockázatok, feladatok. Akkor az összeszokott emberek, az egymást szerető kicsi családok is megriadtak, mert sokszor új nehézségek kerültek elő, és az egyik így, a másik úgy akart előre lépni, a megváltozott világ lehetőségei között dönteni. Napról napra új és új döntéshelyzetekbe kerültek a családok és a közösségek. Így volt ez a renddel is. Egyszer csak azt éreztük, hogy a diktatúra évei alatt a rendnek a szabályos, belső működése valamiképpen megbénult. Hiszen például a rendtagok egy része kereten kívül élt, és nem lehetett úgy élni, ahogy a törvények, a hagyomány szerint kellett volna. Nehezen találtunk magunkra, nehezen találtunk egymásra, s egyszer csak azt éreztük, amit Szent Pál fogalmazott meg: „Viseljétek egymás terhét!” Hordoznunk kellett egymás terhét, s azt is észre kellett vennünk, hogy önmagunk is teherré válunk, és nem olyan egyszerű elfogadnunk, hogy másoknak minket kell hordozniuk. Ezek között a gondok, feladatok, nehézségek között is igyekezett a mi kedves

testvérünk helytállni. Markáns alakja volt a rendi történetnek, amelyik mögöttünk van, amelyiknek a folyamatában továbbra is élünk mindannyian, akik itt maradtunk. Küzdött és elviselte, hogy nem az történik, amit jónak lát, mégsem mondott le arról, hogy gondolatait képviselje, tisztességgel és komolyan igyekezett azon, hogy mindannyiunk közös javát szolgálja azoknak a szempontoknak az alapján, amelyeket ő maga előtt látott. Ugyanakkor megtanulta elfogadni, hogy más esetleg másképpen gondolkodott, és kereste a testvért abban is, akire először talán riadtan nézett, nem ismert rá, mert másnak gondolta, mint amilyennek most mutatkozik. Így alakult az utolsó néhány évtizedben. Közben a gondok és egzisztenciális erőfeszítések között írások születtek a tollából. Előadásokat tartott, amelyre érdeklődéssel mentek el az emberek, és amelyekért hálások azok, akik ott lehettek. Megjelent a médiában, a közéletben, és képviselte azt, amit közös piarista örökségünknek vallunk: a tudománynak és a *pietas*-nak a kapcsolatát, a kereszténységnek a hétköznapi életet átható küldetését, feladatát, lehetőségeit.

Ezek között érte utol a betegség, bizony viszonylag korán. Mégis úgy, hogy nem hirtelen támadt rá, hanem lassanként hatalmasodott el rajta. Akik a közelében éltünk, láthattuk, hogy ez erőfeszítésekre készíti, ugyanakkor komolyságra és valamiképpen csöndességre is. Igyekezett az utolsó pillanatig helytállni ott, ahová a küldetése szólt, tenni a dolgát, amit magára vett, amit örömmel vállalt, és foglalkozni azokkal, akikhez küldetése volt. Ugyanakkor valamiképpen készült is arra, ami olyan elháríthatatlanul közeledni látszott hozzá. És megkapta azt a kegyelmet, hogy ennek a készületnek az útján csöndesen tudott előre haladni, anélkül, hogy másoknak, a körülötte élőknek terhére lett volna, hogy azokat megszorította volna valamivel. Mégis lehetett látni rajta, hogy ő most már nemcsak azzal foglalkozik, ami a mindennapi feladataival jár, hanem a szenvedésnek a próbáit is viseli, szisszenés nélkül, igazán odaadó és bizakodó szívvel. Az Eucharisztikus himnuszban énekeljük sokszor, hogy „esto nobis praegustatum, mortis in examine”, amit úgy fordították magyarra, hogy „a halálnak végső harcán táplálj minket Szent Kenyér”, ám az eredeti himnusz nem *végső harcról* szól. Szent Tamás, a tanár írta ezt a himnuszt a halál *nagy vizsgájáról*. Arra készült a mi testvérünk is, és ahhoz kérte az Eucharisztia nagy ajándékát, hogy az készítse fel arra az utolsó vizsgára. A halál végső vizsgájára készült akkor is, amikor maga is vizsgáztatott, s bizonyára elgondolkozott azon, hogy nem is olyan nagy életbiztosítás akár a hittudomány tanítójának lenni, mert hiszen a tanárnak mégis ítélnie kell, amikor vizsgáztat, és ott áll az Evangéliumban: ne ítélj, hogy ne ítéltess, amilyen szigorúan ítélték, olyan szigorúan fognak titeket is ítélni. Nem olyan egyszerű tanítani, nem olyan egyszerű mások között az igazság hir-

detőjeként élni, ugyanakkor a saját gyarló természetünknek a terhét alázattal hordozni, és Istenben bízni, ahelyett, hogy a saját okosságunkban meg a bölcsességünkben bizakodnánk. A halál végső vizsgájára készült ekkor, s jól tudta, hogy ezen a végső vizsgán nem a teológiai tudásáról kell számot adnia, hanem a szívében lévő indítékokról, melyek az életét betöltötték. Tudta, hogy az a végső vizsga olyan lesz, mint János evangéliumában, amikor a feltámadott Jézus Péterhez fordult, és azt kérdezte tőle, hogy szeretsz-e engem. Biztosan tudta, mi erre a megfelelő válasz, hogy igen, Uram, Te tudod, hogy szeretlek, és szerettelek. De nemcsak a kellő szavakat tudta, hanem úgy tudott az Isten elé állni, hogy ez a válasz csakugyan az életét fejezte ki, és csakugyan lelkének a legmélyéről fakadt. Ezzel a tudattal kísérjük most el utolsó útjára, ezzel búcsúzhatunk el tőle, és kérhetjük az Úristent, hogy ami gyarlóság mégis hozzátapadt, törölje le róla, és ismerje őt egészen a magáénak.

Elhangzott Tuba Iván SchP temetésén 2009. február 19-én, a Rákoskeresztúri Újköztemetőben.